

Fővárosi Ítéletábra

8.Pf...../2020/6.

A Fővárosi Ítéletábra a Bálint, Kállai és Kende Ügyvédi Iroda (...), ügyintéző: dr. Kende Tamás ügyvéd) által képviselt **felperes** (.....) felperesnek - Zamecsnik, Pósfai és Társai Ügyvédi Iroda (....., ügyintéző: dr. Zamecsnik Tamás ügyvéd) által képviselt alperes neve (.....) alperes ellen tulajdonjog és szerzői jogsértés megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2019. december 4. napján kelt 1/C.P...../2017/84. számú ítélete ellen az alperes 85. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, a szerzői jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményének alkalmazása iránti keresetet elutasítja, mellőzi a tulajdonjogot megállapító rendelkezést, a felperesnek járó elsőfokú perköltség összegét 390.000 (Háromszázkilencvenezer) forint kereseti illetékre és 325.000 (Háromszázhuszonötezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjra leszállítja. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja azzal a pontosítással, hogy az alperes a festmény birtokbaadására 15 napon belül köteles.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 100.000 (Százezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

- [1] **B.R.** 1887 és 1953 között élt magyar festő és grafikus. A festő berlini tartózkodásának idején született az utóbb Berlini aktnak elnevezett, a jelen per tárgyát képező olajfestmény, amely egy színes takaróval leborított kanapén fekvő női aktot ábrázol.
- [2] A művész 1953-ban bekövetkezett halála után valamennyi alkotását és az ahhoz kapcsolódó szerzői jogokat két gyermeke **B.V.** és **B.A.** örökölte azzal, hogy a hagyaték fele részén a művész túlélő házastársának, **B.E.**-nek özvegyi hasznélvezeti joga állt fenn. A **B.**-hagyatékot - közte a Berlini aktot - ezt követően az özvegy őrizte haláláig saját, Budapest szám alatti lakásában. **B.R.**-né **B.E.** 1977. július 26-án hunyt el. A közjegyzői eljárásban született hagyatékátadó végzés értelmében a hagyaték - amelybe nem értendők bele **B.R.** első házasságából származó gyermekének **B. V.**-nak tulajdonát képező, külön felsorolt festmények - törvényes egyben végrendeleti örökösként **Sz.F.**-né **B. A.**-ra szállt. **B.A.** és **B.V.** az özvegy halálát követően az utcai lakásban őrzött képeket egymás között megosztották akként, hogy az egyes festmények hátoldalára az „**A.**”, illetve „**V.**” nevet írták fel. A később Berlini aktnak nevezett olajfestmény is - egyebek mellett - **B.A.** birtokába került. **A.k** hátoldalán az „**A.**” felirat volt olvasható a festmény restaurálásáig. **B.A.** ezt követően a hozzá került képeket - tekintettel arra, hogy azokat külföldre nem vihetette magával - több magyar ismerősénél helyezte el. A Berlini akt őrzésére - más képek mellett - **Sz.G.**-né **M.E.**-et kérte meg. **M.E.** 1988. szeptember 29-én meghalt. A nála őrzött **B.R.** festmények - köztük a Berlini akt is - fia, **Sz.J.** birtokába kerültek. **B.A.** 2002-ben hazaköltözött Magyarországra. A különböző ismerősöknél elhelyezett festményeket visszakapta, kivéve a **M.E.**-nél maradt képet. **B.A.** 2007. május 24-én hunyt

el, haláláig a Berliini akt nem került vissza a birtokába. Kizárólagos örököse gyermeke, **felperes**, a jelen per felperese.

- [3] A **KGA** 2016. december 20-án meghirdette az 54. téli aukciót, melynek 107. tétele volt a perbeli festmény 5.000.000 forintos kikiáltási ár mellett. A festmény beadója az alperes volt, a kép az aukciós kiállításon 2016. december 14-ig szerepelt. A kiállítási katalógusban a perbeli festmény mellett feltüntetésre került a következő megjegyzés: „hátdoldalon a festő lányának autográf feljegyzése: **A.**, Berlin, akt fekvő színes terítőn 923. Proveniencia: egykor a festő lánya **B.A.** tulajdonában”.
- [4] A felperes 2016 szeptemberében **G.B.** művészettörténésztől értesült arról, hogy a perbeli festmény árverésen szerepelni fog. **G.B.** - akit a **KA** a **B.R.** festmény szakértértésére megkeresett - a képet felismerte a **B. A.**-tól kapott leírás alapján, mint egyikét a **M.E.**-nél korábban tárolt festményeknek, és e tényről a felperest tájékoztatta. A felperes az árverés meghirdetése előtt felhívta a **K. G.**-t, hogy tartózkodjon a festmény aukción történő meghirdetésétől és elidegenítésétől és kérte, hogy adja azt a felperes birtokába tekintettel kizárólagos tulajdonjogára. A **KA** a festmény értékesítését visszavonta, az alperes 2017. január 5. napján a perbeli festményt visszavette, azóta az ő birtokában van.
- [5] A felperes módosított és pontosított keresetében az alperessel szemben annak megállapítását kérte, hogy **B.R.** Berliini akt című festményének a felperes a kizárólagos tulajdonosa. Kérte annak megállapítását is, hogy az alperes azzal, hogy a perbeli festményt a felperes engedélye nélkül nyilvános forgalomba hozatalra felkínálta és aukcióra bocsátotta, valamint a festményt kiállította, megsértette a felperes szerzői jogait. Mindezekre tekintettel kérte az alperes kötelezését arra, hogy adja a perbeli festményt a felperes birtokába és kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alperest a további szerzői jogi jogsértéstől. Állította, hogy **B.A.** a festményt soha nem idegenítette el, csupán őrzésre adta át 1977-ben bizalmas barátnőjének, **M.E.**-nek. Halála után ezért a festményt **B.A.** törvényes örököse, a felperes örökölte meg, aki szintén nem hagyott fel annak tulajdonjogával, ezért kizárólagosan jogosult arra, hogy a festményt nyilvános forgalomba hozatalra felkínálja, aukcióra bocsássa, illetve kiállíttassa. Mivel az alperes nem rendelkezett a felperes hozzájárulásával, ezért megsértette a felperes terjesztéshez és kiállításhoz fűződő szerzői vagyoni jogait.
- [6] Az alperes elsődlegesen a per megszüntetését kérte arra hivatkozással, hogy a felperes által benyújtott meghatalmazásból nem tűnik ki, hogy az megfelelne a Pp. 198. § b) pontjában meghatározott kritériumoknak, mivel felülhitelesítésre utalás nem szerepel rajta. Nem vitatta, hogy utóbb a bíróság felhívására a felperes felülhitelesített ügyvédi meghatalmazás csatolt, azonban arra hivatkozott, hogy a keresetlevél benyújtásakor a nem megfelelő meghatalmazás folytán a felperes valamennyi perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan.
- [7] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a perbeli festmény **B.R.** Berliini akt című képe, mint ahogy az sem, hogy annak hátdalán az „**A.**” felirat szerepel. Állítása szerint a képet **K.J. A.I.**-tól örökölte, mint végrendeleti örököse, a perbeli festmény tehát a hagyaték átadásával jogszerűen került az alperes birtokába és tulajdonába. Arra hivatkozott, hogy nem bizonyított, hogy **B.E.** halálakor a per tárgyát képező festmény az örökhagyó tulajdonában állt, mivel az a hagyatékátadó végzés alapján nem azonosítható, ezért nem igazolt, hogy a kép **B.R.** özvegyétől **B. A.**-hoz került volna.
- [8] A törvényszék az alperes per megszüntetése iránti kérelmét nem találta alaposnak tekintettel arra, hogy a külföldön kiállított meghatalmazás felülhitelesítése megtörtént. Álláspontja szerint az a tény, hogy a felperes az eljárás során a tárgyaláson megjelent és személyes nyilatkozatot tett arra enged

következtetni, hogy a meghatalmazás a felperes és jogi képviselője között létrejött.

- [9] Az elsőfokú bíróság - a felperes keresetét érdemben megalapozottnak találva - ítéletével megállapította, hogy a felperes a tulajdonosa **B.R.**: Berlini akt című festményének. Megállapította továbbá, hogy az alperes azzal, hogy a **KA** 2016. évi téli aukciójára **B.R.**: Berlini akt című festményét a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tette és forgalomba hozatalra felkínálta, megsértette a felperes szerzői vagyoni jogait. Kötelezte ezért az alperest, hogy bocsássa a felperes birtokába **B.R.**: Berlini akt című festményét, továbbá az alperest a további jogsértéstől eltiltotta. Arra kötelezte az alperest, hogy fizessen meg felperesnek 15 napon belül 876.850 forint perköltséget. Végül akként rendelkezett, hogy a per során felmerült 35.560 forint tolmácsdíjat az állam viseli.
- [10] Határozatát a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:9. § (1) bekezdésére, 5:13. § (1) és (2) bekezdésére, 5:21. §-ára 5:36. § (1) bekezdésére, valamint a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 14. § (1) bekezdésére, 16. § (1) bekezdésére, 17. § b) és g) pontjára, 23. § (1) bekezdésére, 69. § (2) bekezdésére és 94. § (1) bekezdés a), b) és f) pontjára alapította.
- [11] Rögzítette, hogy a felperesnek tulajdonjoga alátámasztásához azt kellett kétséget kizáróan bizonyítania, hogy a Berlini akt című **B.R.** képet sem a művész özvegye **B.E.**, sem annak lánya **B.A.**, sem a felperes nem idegenítették el, a tulajdonjogát nem ruházták át.
- [12] Hangsúlyozta, hogy az alperes nem vitatta, hogy a Berlini akt **B.R.** műve, ahogy annak tényét sem, hogy annak hátoldalán az „**A.**” felirat szerepel. E felirat keletkezésével kapcsolatban **B. J.**, a művész unokaöccse, a felperes, valamint a tanúként meghallgatott **G.B.** tanú teljesen egybehangzó előadást tettek, továbbá hasonló írásbeli nyilatkozatot adott **S.T.**, a másik **B.**-örökös - **B.V.** - fia, aki nemcsak **B. A.**-tól, hanem saját édesanyjától is hallott az osztozásról és külön említette a Berlini akt című képet is. Emellett a felperes előadását erősítették **C.Cs.**, **J.V.** és **C.M.B.** írásos nyilatkozatai a festmények felosztása és azok magyarországi ismerősöknél történő elhelyezése tárgyában. Bár nem kétséges, hogy a nyilatkozó személyek számára **B.A.** előadásából volt ismert a festmények elosztásának mikénti lefolyása, ugyanakkor kétségtelen, hogy **B.A.** erről évtizedeken át következetesen ugyanúgy számolt be környezetének, továbbá **M.E.** halála után 1989-ben ügyvéd közreműködésével lépéseket tett a képek visszaszerzésére. A törvényszék álláspontja szerint annak tényéből, hogy **B.R.**-né **B.E.** hagyatéki iratai között nincs pontosan sem megnevezve, sem körülírva a Berlini akt, nem következik, hogy a festmény ne képezte volna a hagyaték részét tekintettel arra, hogy más képek sem kerültek felsorolásra, csak a hagyatéki leltárszámuk szerepelt.
- [13] **A.k** alátámasztására, hogy **B.A.** a perbeli festményt az osztozkodást követően **M.E.**-nél helyezte el megőrzésre, az elsőfokú bíróság kiemelt jelentőséget tulajdonított **G.B.** tanúvallomásának, aki a felperessel, mint a **B.**-festménynek egyik örökösével művészettörténészként tart kapcsolatot, emellett nem tartozik a **B.** családhoz, illetve annak baráti köréhez. A tanú látta a **B.A.** által összeállított, írógépen készült és kézzel írt jegyzetekkel kiegészített listát, amelyet **B.A.** készített annak érdekében, hogy a **M.E.** halála után vissza nem kapott képeket utóbb be tudja azonosítani. Emellett, mint a **B.**-életmű szakértője arra is tudott nyilatkozni, hogy a képet korábban nem ismerte, az nem szerepelt a hazai műkincspiacon, csupán a **B. A.**-tól kapott leírás alapján azonosította be. Az alperes ezzel szemben arra vonatkozóan, hogy **K.J.** tulajdonjogát mi támasztja alá, konkrét tényelőadást nem tett és bizonyítást nem ajánlott fel. Ellenkérelmében mindössze akként nyilatkozott, hogy **K.J.** azt barátnőjétől, **B. A.**-tól vásárolta, utóbb azonban személyes meghallgatásakor e nyilatkozatát már nem tartotta fenn. A törvényszék ezért a tulajdonjog

megállapítására vonatkozó bizonyítás körében értékelte az alperes következetlen, egymásnak ellentmondó személyes előadását.

- [14] A bizonyítékok egybevetésével és azok Pp. 206. §-a szerinti értékelésével az elsőfokú bíróság azt a következtetést vonta le, hogy a **B.A.** által készített - 47/F/2. sorszám alatt csatolt - listán szereplő „akt tarka takarós sezlonon műterem 1923” leírás a Berlini aktra vonatkozik, és azon képek közé tartozik, amelyeket **M.E.** 1977-ben őrzésre átvett, azonban az ő halála után azok nem kerültek vissza jogos tulajdonosukhoz.
- [15] Nem fogott helyt az alperes azon védekezése, hogy a perbeli festményt **B.A.** még életében eladta, tekintettel arra, hogy erre az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem volt módja, mivel a kép 1977-ig a művész özvegyének lakásán volt, az azt követő osztozás után pedig **M.E.**-nél. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság mellőzte az alperes arra vonatkozó bizonyítási indítványának teljesítését, hogy más galériák által forgalmazott **B.** képekről adatokat szerezzen be. **A.k** tényét ugyanis, hogy más képeket a felperes édesanyja vagy nagyanyja még életében eladott, a törvényszék a kifejtettek alapján nem tartotta relevánsnak a **M.E.**-nél elhelyezett képek sorsát illetően.
- [16] Tekintettel arra, hogy a kifejtettek alapján a kép jogos tulajdonosa **B.A.** volt, akinek egyetlen örököse a felperes, akire a kép tulajdonjoga, mint a hagyaték része az örökhagyó halála pillanatában átszállt, ezért az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a felperes, mint jogos tulajdonos követelheti a festmény birtokbaadását, az alperes pedig - aki a perbeli festménynek sem tulajdonosa, sem egyéb jogcím folytán nem jogszerű birtokosa - köteles azt a felperes birtokába bocsátani.
- [17] Mivel az alperesnek - a fentiek szerint - a festmény aukcióra bocsátásához, illetve az aukció előtti kiállításához - a festmény nyilvános forgalomba hozatalra való felkínálásához - engedélye nem volt, ezért az alperes megsértette a felperes szerzői vagyoni jogait. Erre tekintettel a törvényszék a jogsértést megállapította és az alperessel szemben a kért jogkövetkezményeket alkalmazta.
- [18] A határozattal szemben az alperes élt fellebbezéssel, amelyben elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján hibás tényállást állapított meg, abból téves következtetéseket vont le és helytelen anyagi jogi jogszabályértelmezés mellett alakította ki álláspontját, továbbá téves a pertárgyérték megállapítása is.
- [19] Súlyos eljárási szabálysértésként hivatkozott az alperes a fellebbezésében arra, hogy a törvényszék nem tett eleget az alperes permegszüntetés iránti kérelmének, amelyet ismételten előterjesztett a másodfokú eljárásban. Továbbra is állította, hogy a felperesi képviselő meghatalmazása nem felelt meg a Pp. 198. § b) pontjában meghatározott kritériumoknak annak ellenére, hogy a jelen perben a jogi képviselő kötelező. A jogi képviselőnek a per megindításától kezdődően annak jogerős befejezéséig folyamatosan fenn kell állnia, és nem elegendő a szabályszerű meghatalmazást a kereset benyújtását követő több hónap elteltével csatolni, továbbá nem elég a kötelező jogi képviselő fennállását a bíróságnak következtetés alapján megállapítani. Az egységes ítélkezési gyakorlat szerint súlyos eljárásjogi szabálysértésnek minősül a kötelező jogi képviselő hiánya, ezért azzal, hogy a törvényszék az eljárást nem szüntette meg, eljárása a Pp. 73/A. § (1) bekezdés b) pontjába ütközött.
- [20] Az alperes fellebbezési álláspontja szerint sérült a pártatlanság elve is az elsőfokú eljárás során. A törvényszék a felperes részére többletjogot biztosított, megsértve ezzel a bíróság előtti egyenlőséget,

valamint az alperes tisztességes eljáráshoz fűződő jogát. A felperes által előterjesztett bizonyítási indítványok ugyanis az elsőfokú bíróság által minden esetben elfogadásra kerültek, amelyekre tekintettel több alkalommal került sor a tárgyalás elhalasztására is. Ugyanakkor a törvényszék az egyetlen alperesi bizonyítási indítványt mellőzte annak ellenére, hogy a 80-as sorszámú végzésében ezzel ellentétes rendelkezéseket rögzített.

- [21] A 2019. szeptember 17-én tartott tárgyaláson elhangzott - ítéleti rendelkezésbe illő - megállapítással az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében foglaltakat az alperes fellebbezési álláspontja szerint. A bíróságnak ugyanis nincs olyan kötelezettsége, hogy a bizonyító felet tájékoztassa az általa felajánlott bizonyítás elégséges vagy elégtelen voltának a per során történő értékeléséről. Az ilyen gyakorlat egyértelműen sérti az ügyfélegyenlőség elvét, és felveti a prejudikálás tilalma megsértésének lehetőségét. Tisztességes eljárás esetén ugyanis a bizonyító fél csak az ítéletből értesül a bíróság álláspontjáról. A bíróság pervezetése nem használható fel az ügy érdemében való állásfoglalásra, amely az eljárásban még burkoltan sem sugalmazható.
- [22] További kifogásként hozta fel a fellebbezés, hogy az alperesnek a felperes által egyoldalúan meghatározott és semmivel sem bizonyított érték után kellett lerónia a fellebbezési illetéket annak ellenére, hogy a pertárgyértéket korábban a Fővárosi Ítéltábla már eltérően megállapította, mely tényre az alperes felhívta az elsőfokú bíróság figyelmét.
- [23] Érelmezte azt is az alperes a fellebbezésében, hogy a törvényszék mellőzte az egyes galériák megkeresésére vonatkozó bizonyítási indítványa teljesítését a tekintetben, hogy az elmúlt 30 évben a megkeresett galériák értékesítettek-e **B.R.** festményt, ha igen, mikor és kinek a megbízása alapján. A galériák honlapjain fellelhető adatok tanúsága szerint több kép került értékesítésre aukción, ami az alperesi álláspont szerint azt bizonyítja, hogy **B.R.** festményeinek egy részét **B.A.** és lányai elidegenítették. A megkeresett aukciós házak a beadók személyéről üzleti titokra hivatkozással és adatvédelmi okból nem szolgáltatott adatot, ezért indítványozta az alperes a bíróság általi megkeresésüket. A törvényszék azonban az alperes által megkeresett további szervezetek válaszát sem várta be, az alperesi bizonyítási indítványt mellőzte és a tárgyalást berekesztette a 80-as sorszámú végzésben foglalt tájékoztatása ellenére. Pervezetése tehát ellentmondásos volt és csorbította az alperesnek a per tisztességes lefolytatásához fűződő jogát.
- [24] Az alperes a felperes tulajdoni igénye kapcsán arra hivatkozott, hogy álláspontja szerint a felperesnek kellett a perben az örökléssel megszerzett tulajdonjogát kétséget kizáró módon igazolni tekintettel arra, hogy a per során nem merült fel olyan tény vagy körülmény, amely a bizonyítási terhet a felperes javára, illetve az alperes terhére megváltoztatta volna. Kifogásolta, hogy bár **G.B.** tanú meghallgatásakor érdektelennek vallotta magát, azonban az alperes álláspontja szerint érdektelensége megkérdőjelezhető tekintettel arra, hogy a **B.R.** képek felkutatásával foglalkozik azzal a céllal, hogy azokat megszerezze **B.R.** unokái számára. A meghallgatott tanúk és az eljárásban nyilatkozók az alperesi álláspont szerint nem tekinthetők érdektelennek, mivel rokonok és barátok, és az általuk előadottak ugyanabból a forrásból, **B.A.** előadásából származnak. Mindezeket figyelembe véve a perbeli festmény **M.E.**-nél történő elhelyezése az alperesi álláspont szerint nem bizonyított. Ezt támasztja alá a jogi képvisellel megbízott dr. **K.A.** tanú vallomása is, aki úgy nyilatkozott, hogy a visszakövetelni kívánt ingóságok már 30 éve beazonosíthatatlanok voltak számára a **B.A.** által átadott lista alapján.
- [25] Nem értékelte az elsőfokú bíróság annak tényét sem, hogy a felperes és jogelődje nem indított jogi eljárást **M.E.** halálát követően annak érdekében, hogy a sajátjának tekintett műtárgyakat visszaszerezze. A jelentős idő elteltének azonban jelentősége van tekintettel arra, hogy az ügyben

érintetté tett személyek, így **M.E.**, férje és gyermeke is már elhunytak, így nyilvánvalóan nyilatkozni nem tudnak a történekekről és nem tudják a felperesi állítás ellenkezőjét bizonyítani. Nincs észszerű magyarázata annak, hogy több évtizeden keresztül miért nem került sor jogi eljárás megindítására a felperes által az alperes fellebbezési álláspontja szerint.

- [26] Tényként rögzíthető a fellebbezés szerint, hogy a felperes a perbeli festménynek soha nem volt a birtokosa, az nem az ő birtokából került ki, így erre az igényérvényesítés alapjaként nem hivatkozhatott. Kizárólag a korábbi tulajdonos jogutódjaként, mint új tulajdonos lenne jogosult a festmény tulajdonjogára, ehhez azonban a korábbi tulajdonosok és a felperes között meglévő, egyértelműen levezethető jogutódlási láncolatot kellett volna kétséget kizáró módon igazolnia. A felperes által csatolt iratok és az általa előadottak azonban az alperesi megítélés szerint alkalmatlanok arra, hogy azok alapján a felperes által állított öröklés kétséget kizáróan bizonyított legyen. A végrendeletekből és a hagyatéki iratokból ugyanis hiányzik az az adat, amely igazolná, hogy a Berliki akt felperes jogelődeinek hagyatékába tartozott. Ebből következően arra sem lehet megállapítást tenni, hogy a felperes által állított jogutódlási láncolat fennáll. A felperesnek azt kellett volna a perben bizonyítania, hogy a Berliki akt című festmény része volt **B.R.**, özvegy **B.R.né B.E.**, és **B.A.** hagyatékának is, továbbá, hogy az eltelt időszak alatt a festményt nem idegenítették el. A hagyatékátadó végzés alapján a felperes által állított tény - mely szerint a festmény **B.R.** özvegyétől öröklés jogcímén **B. A.**-hoz került volna, akitől a felperes a tulajdonjogát öröklés jogcímén származtatja - az alperes fellebbezési álláspontja szerint nem bizonyított. Az elsőfokú eljárásban a tanúk egyike sem tudott vallomást tenni arra vonatkozóan, hogy a felperes édesanyjának halálakor a festmény **B.A.** tulajdonában állt volna és ezáltal a felperes tulajdonjogot szerzett volna rajta. Bírói kérdésre a felperes a perbeli festményt „kövér női akt vastag kontúrral” című festménnyel azonosította, ez azonban kizárt tekintettel arra, hogy a Berliki akt című festményen egy kifejezetten vékony női test látható vastag kontúrvonalak nélkül ábrázolva. Iratellenes az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy a hagyatéki iratokban más képek sem kerültek felsorolásra, csak a hagyatéki leltárszámuk szerepelt. Ezt cáfolja az 1978. január 10. napján 5.KJÖ.V...../1977-3. szám alatt felvett hagyatéki jegyzőkönyv. **B.A.** tehát kizárólag az ezen a napon felvett jegyzőkönyvben és hagyatékátadó végzésben felsorolt festmények tulajdonjogát szerezte meg, a Berliki akt tekintetében pedig póthagyatéki eljárásról a per során nem merült fel adat. A hagyatékátadó végzés alapján tehát már az a felperes által állított tény sem bizonyított, hogy a festmény **B.R.** özvegyétől öröklés jogcímén **B. A.**-hoz került volna, akitől öröklés jogcímen a felperes a tulajdonjogát származtatja.
- [27] Hangsúlyozta azt is az alperes a fellebbezésében, hogy a felperesnek tudomása volt arról, hogy a Berliki akt az alperes birtokában van, annak tulajdonosaként saját magát tekinti, továbbá az alperes tájékoztatta őt arról is, hogy szándékában áll a festményt aukción értékesíteni. A peres felek 2016 év nyarán történt személyes találkozásán a felperes egy szóval sem jelezte az alperes felé, hogy a festmény tulajdonosának magát tekinti, ennek ellenére nem jelezte tulajdoni igényét és sok sikert kívánt az aukcióhoz. A festményt egyébként a felperes maga nem tartotta értékesnek annak rendkívül rossz állapota miatt. Amikor azonban tudomást szerzett arról, hogy az alperes jelentős összeget rákölthetve restauráltatta azt, **G.B.** megkeresése nyomán jelentkezett tulajdoni igényével.
- [28] Az alperes fellebbezési álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan a szerzői jogi igény tekintetében is. Mivel nem bizonyított, hogy a festmény tulajdonosa a felperes lenne, így nem tekinthető a szerzői vagyoni jogok jogosultjának sem, ezért az alperes nem sérthette meg azokat.
- [29] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

- [30] Fellebbezéssel nem volt támadott az elsőfokú ítéletnek a 35.560 forint tolmácsdíj állam általi viselésére vonatkozó rendelkezése, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján nem érintette.
- [31] A fellebbezés az alábbiak szerint, részben alapos.
- [32] Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a szükséges mértékben lefolytatta, a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntését azonban a Fővárosi Ítéltábla csak részben osztotta. A fellebbezés alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására látott okot az alábbi indokok alapján.
- [33] Mindenekelőtt rögzíti az ítéltábla, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó, az érdemi döntésre is kiható súlyos eljárási szabályszegés az elsőfokú eljárásban nem volt.
- [34] Helyesen állapította meg a törvényszék ítéletében, hogy a külföldi meghatalmazás felülhitelesítése az erre irányuló felhívást követően megtörtént, annak ténye pedig, hogy a keresetlevél benyújtásakor a külföldön kiállított meghatalmazáson felülhitelesítés nem szerepelt, az eljárás megszüntetésére nem vezet. A jogvita elbírálására irányadó 1952. évi III. törvény (Pp.) 73/B. § (1) bekezdés b) pontja szerint amennyiben a felperes számára a jogi képviselő már az elsőfokú eljárásban kötelező, úgy erről a törvényszék hiánypótlás keretében tájékoztatja a felperest. Az elsőfokú bíróság eljárása a törvényi előírásnak megfelelt, 2. sorszámú végzésével felhívta a felperest a San Francisco-ban kelt meghatalmazás Pp. 198. § b) pontja szerinti formában történő előterjesztésére. A felperes a hiánypótlási felhívást követően haladéktalanul, 3. sorszám alatt benyújtotta a jogszabályi előírásnak mindenben megfelelő, Apostille-al ellátott meghatalmazást, így az eljárás megszüntetésére erre alapítva sem az elsőfokú, sem a másodfokú eljárásban nem volt lehetőség.
- [35] Az ítéltábla nem osztotta az alperes fellebbezési álláspontját, mely szerint az elsőfokú eljárás során sérült a pártatlanság elve azáltal, hogy a felperes bizonyítási indítványai minden esetben elfogadásra kerültek, míg a törvényszék az egyetlen alperesi bizonyítási indítványt mellőzte. A Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében a perben annak a félnek kell állításait bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy a bíróság azokat valóban fogadja el. A perbeli esetben a felperes érdekében állt annak bizonyítása, hogy a Berliini akt a tulajdonában áll, és annak szerzői jogaival is ő rendelkezik. Az általa e körben felajánlott bizonyítási indítványok teljesítésével az elsőfokú bíróság a jogszabály szerint járt el, és nem sértett eljárási szabályt az alperes bizonyítási indítványának mellőzésével sem, mert az a perben nem releváns körülmény alátámasztását szolgálta. Annak ténye ugyanis, hogy több **B.i** kép aukción értékesítésre került, önmagában nem bizonyítja, hogy **B.R.** perbeli festményét **B.A.** és lányai elidegenítették. Az e körben felajánlott bizonyítás lefolytatására a másodfokú bíróság álláspontja szerint sem volt szükség, az erre irányuló indítvány mellőzésével a törvényszék nem valósított meg eljárási szabályszegést.
- [36] A 2019. szeptember 17-én tartott tárgyaláson elhangzott megállapítással az elsőfokú bíróság nem sértette meg a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében foglaltakat, ennek ellenkezőjére alaptalanul hivatkozott a fellebbezés. A törvényszék a sérelmezett tájékoztatással a pervezetés körében foglalta össze álláspontját, amely állásfoglalással nem sérült az ügyfélegyenlőség elve. Az elsőfokú bíróság eljárása nem tekinthető prejudikálásnak sem, mivel pervezetésével nem az ügy érdemében foglalt állást. Mindössze azt rögzítette, hogy mely állítások szorulnak még bizonyításra álláspontja szerint, ennek jegyzőkönyvbe foglalásával nem sérült az alperesnek a fellebbezésben hivatkozott tisztességes eljáráshoz fűződő joga.

- [37]hivatkozott arra is az alperes a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság tévesen határozta meg a pertárgyértéket. A Fővárosi Ítéltábla 8.Pkf...../2018/3. számú végzésével nem a jelen per tekintetében, hanem az alperes költségkedvezmény iránti kérelme vonatkozásában állapította meg, hogy az annak tárgyában hozott döntés elleni fellebbezés következtében megindult másodfokú eljárás meg nem határozható pertárgyértékű. Az ítélet elleni fellebbezés tekintetében helytállóan vette alapul a törvényszék a felperes által megjelölt 6.500.000 forintos értéket pertárgyértékként az illeték és az ügyvédi munkadíj megállapítása során, eljárása mindenben megfelelt a jogszabályoknak és a kialakult gyakorlatnak, és a felperes is ennek megfelelően róta le a kereseti illetéket.
- [38] Mindezek alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére vezető eljárási szabályszegést a másodfokú bíróság nem észlelt, ezért érdemben bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.
- [39] Az ítéltábla a törvényszék érdemi döntését azonban nem teljes körűen osztotta, ezért az alperes fellebbezése alapján az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására látott okot, mert a tulajdonjogi igény tekintetében meghozott döntése pontosításra szorult, a szerzői jog vonatkozásában elfoglalt álláspontjával pedig az ítéltábla nem értett egyet.
- [40] A felperes a perben egyrészt tulajdonjogára, másrészt szerzői jogra hivatkozva lépett fel az alperessel szemben, mely igényekkel kapcsolatban azonban az elsőfokú bíróság nem tért ki valamennyi releváns jogszabályra, nem ismertette és nem vette ítélezése alapjául a szerteágazó tényállás elbírálására irányadó teljes jogszabályi környezetet.
- [41] A törvényszék nem volt tekintettel arra, hogy a képzőművészeti alkotásokra speciális szabályok vonatkoznak, amelyek szerint a tulajdonjog és a szerzői vagyoni jogok (felhasználói jogok) elválnak egymástól. A műpéldány tulajdonjogát megszerző személy ezért az adásvételi szerződéssel nem szerzi meg automatikusan a szerzői jogokat is, arra csak felhasználási szerződés kötése esetén van mód, öröklés esetében pedig akkor, ha a hagyaték tárgyát képezték a szerzői jogok.
- [42] **B.R.** 1953-ban bekövetkezett halálakor a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk (a továbbiakban 1921-es törvény) volt hatályban. Ennek 3. §-a szerint a szerzői jog élők között vagy halál esetére, korlátlanul vagy korlátozva átruházható. Átruházás hiányában a szerzői jog a törvényes örökösökre száll. A 65. § értelmében ez a rendelkezés a képzőművészet alkotásaira is megfelelően alkalmazandó.
- [43] **B.R.** halálakor a perbeli kép tulajdonjoga és szerzői joga a gyermekeire (**B. V.**ra és **B. A.**-ra) szállt, az 1957. október 29-én kelt és aznap jogerőre emelkedett, Kjö. I-II./1957/3. számú hagyatékátadó végzés (1/F/4.) szerint a művész valamennyi alkotását és az ahhoz kapcsolódó szerzői jogokat két gyermeke örökölte egymás között fele-fele arányban, az özvegy - **B.E.** - fele részen fennálló özvegyi jogával. A hagyatékátadó végzésben kifejezetten nevesítésre került az örökhagyó alkotásainak szerzői joga a hagyaték tárgyaként. A peradatok szerint a teljes hagyatékot **B.E.** örizte.
- [44] **B.E.** 1977-ben hunyt el. Ekkor a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: a régi Szjt.) volt hatályban. Ennek 28. § (3) bekezdése már kimondta, hogy a műpéldány tulajdonjogának az átruházása nem jelenti a szerzői jogok átruházását, a felhasználási szerződés alapján átadott példány pedig eltérő szerződési kikötés hiányában a szerző tulajdonában marad. E jogszabályi rendelkezésnek a perbeli jogvitára nézve azonban azért nincsen ügydöntő jelentősége, mivel **B.A.**

ekkorra már tulajdonos volt a fentebb ismertetett hagyatékátadó végzés következtében a művész valamennyi alkotása és annak szerzői joga ½-e tekintetében, mely rész nevesítésére az özvegy halálát követő osztozkodáson került sor akként, hogy a képek hátoldalára az örökösök ráírták az „A.” és a „V.” nevet. A nem vitás peradatokból az is megállapítható, hogy az osztozkodás során **B.A.** birtokába került a perbeli festmény, mivel az alperes által is elismerten az ő neve szerepelt a kép hátoldalán annak restaurálásáig. Az is tényként állapítható meg a rendelkezésre álló bizonyítékokból, hogy a képet **B.A.** megőrzésre átadta **M.E.**nek.

- [45] Amikor **B.A.** 2007-ben elhunyt, már a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: az új Szjt.) volt hatályban, amely kifejezetten nem tartalmazza a régi Szjt. 28. §-ának (3) bekezdésében foglalt szabályt, azonban következik ez a szerzői vagyoni jogokra vonatkozó 16. § (1) bekezdéséből, amely szerint a felhasználásra engedélyt - törvényben meghatározott kivételekkel - felhasználási szerződéssel lehet szerezni.
- [46] A fentiek alapján valamennyi szerzői jogi törvényből az következik, hogy a tulajdonjog és a szerzői vagyoni jogok (felhasználói jogok) elválnak egymástól, a két újabb törvény szabálya pedig az, hogy a műpéldány tulajdonjogát adásvételi szerződés és a műpéldány átadása útján megszerző személy nem szerez automatikusan felhasználási jogot, arra csak felhasználási szerződéssel, vagy kifejezetten ezt nevesítő örökléssel van lehetőség. Mivel tehát elválik a műtárgy, mint dolog tulajdonjoga és a műtárgy, mint szerzői jogi védelem alatt álló mű szerzői joga, a két jog ütközhet is, amikor szükség esetén sor kerülhet alapjogi érdekek összemérésére.
- [47] **B.R.** halálakor, 1953-ban a perbeli kép szerzői joga és tulajdonjoga is tárgya volt az öröklésnek, majd tárgya volt **B.E.** és **B.A.** hagyatéki eljárásának is. **B.A.** 2002.március 13-án kelt (F/5.) végrendeletében azonban nem szerepel kifejezetten szerzői jogokról való rendelkezés, a végrendelet csak az ingó és ingatlan vagyontárgyakról tesz említést.
- [48] Mindebből a Fővárosi Ítéltábla arra a következtetésre jutott, hogy a perben nem nyert igazolást, hogy **B.R.** Berlini akt című festményéhez fűződő szerzői jogoknak a felperes a jogosultja. Erre tekintettel az elsőfokú ítélet vonatkozó részét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a másodfokú bíróság megváltoztatta, és a szerzői jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményének alkalmazása iránti keresetet elutasította.
- [49] A dologi jogi igény szempontjából a felperesnek azt kellett igazolnia, hogy édesanyja (**B.A.**) útján megörökölte a kép tulajdonjogát. A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a felperes e tényt sikerrel bizonyította a perben. A **B.**-hagyaték tekintetében született hagyatékátadó végzéssel igazolást nyert, hogy **B.A.** és testvére öröklés útján megszerezte a **B.**-képek tulajdonjogát, majd a rendelkezési jogát gyakorolva **B.A.** bizonyos képek tulajdonjogát átengedte a féltestvérének. A perbeli kép - a hátoldalán a restaurálásig szereplő „A.” felirat által igazoltan - **B.A.** tulajdonába került, melyet megőrzésre átadott **M.E.**nek, aki azt őrzési kötelelem alapján, nem tulajdonosként, azaz nem sajátjaként birtokolta.
- [50] Ezzel szemben az alperesnek, mint a kép birtokosának kellett kétséget kizáróan bizonyítania, hogy jogosan van a birtokában a műtárgy. Az alperes azonban a perben nem tudta igazolni a kép tulajdonjoga megszerzésének láncolatát, arra nem is hivatkozott, az erre vonatkozó előadását - mely szerint a festményt **K.J. A.I.**, akitől a képet örökölte, **B. A.**-tól vásárolta - később visszavonta. Mivel tehát érvényes jogcím hiányában az alperesnek nincs joga a birtoklásra, ezért az elsőfokú bíróság helyesen rendelkezett a kép kiadásról a Ptk. 5:36. § (1) bekezdése alapján. A birtokbaadásra vonatkozó kötelezést azonban pontosítani kellett a teljesítési határidő meghatározásával a

végrehajthatóság érdekében.

- [51] A másodfokú bíróság azonban nem értett egyet az elsőfokú ítéletnek a tulajdonjog megállapítására vonatkozó rendelkezésével. Bár osztotta az álláspontját abban, hogy a fentiek következtében a perbeli kép tulajdonjoga a felperest illeti, azonban nem értett egyet azzal, hogy ennek tényét a törvényszék az ítélet rendelkező részében megállapította.
- [52] A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.
- [53] A megállapításra irányuló kereseti kérelemnek két konjunktív jogszabályi előfeltétele van. Az egyik a jogvédelem, mégpedig a felperesnek az alperessel szembeni jogvédelme szükségessége, a másik pedig az, hogy a felperes teljesítést ne követelhessen. A két feltétel együttes természetű, azaz bármelyik hiánya a kereset elutasításához vezet, mégpedig érdemi vizsgálat nélkül. A bíróságnak a törvényes feltételek meglétét hivatalból vizsgálnia kell.
- [54] A perbeli esetben az ismertetett feltételek nem álltak fenn. A felperes követelhet és követel is teljesítést, a festmény kiadását, így a tulajdonjog rendelkező részben történő megállapítására nem volt lehetőség, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet tulajdonjogot megállapító rendelkezését mellőzte attól függetlenül, hogy az indokolásban az megállapításra került.
- [55] A kifejtettek következtében a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a tulajdonjogi igény tekintetében hozott, az alperest a festmény kiadásra kötelező döntését - a tulajdonjogot megállapító rendelkezés mellőzésével és a teljesítési határidő megjelölésével - a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta, a szerzői jogsértés tekintetében - mivel a felperes szerzői jogosultsága a fentebb kifejtettek szerint nem nyert bizonyítást - az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet e tekintetben elutasította.
- [56] Az elsőfokú perköltségről a pernyertesség-pervesztesség megváltozott arányára tekintettel, a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. Ennek megállapítása során a felperes által lerótt, a kereset eredményes részére jutó kereseti illetéket, és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A. § (1) bekezdése alapján mérlegeléssel megállapított ügyvédi munkadíjat vett figyelembe.
- [57] Az ítéltábla a részben eredményesen fellebbező alperest a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperes oldalán felmerül, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A. § (1) bekezdése alapján mérlegeléssel megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú részperköltség megfizetésére.

Budapest, 2020. november 19.

. Lesenyei Terézia s.k.
a tanács elnöke

. Mózsik Tímea s.k.

. Pullai Ágnes s.k.
bíró

előadó bíró

A kiadmány hitelül:
bíróági ügyintéző